

Kıyamet ve haşrin muktazilerini açar mısınız? Kıyamete ne gerek var, ölenler hesabı görülüp doğrudan gidecekleri yere gönderilseler olmaz mı?

Evvela, Yirmi Dokuzuncu Söz'deki **muktaziler**, sadece kâinatın harap olması mânâsındaki kıyamete bakmıyor. O muktazilerin asıl gayesi, ahiret âleminin kurulmasındaki maslahatlardır. Mesele sadece kâinatın harap edilmesi değildir.

İkincisi, kıyamet Allah'ın azamet ve kibriyasını sergilediği muazzam bir sahne olacaktır. Nasıl ki her bir isim ve sıfat kâinat sahnesinde kendini gösterip ilan ediyorsa, **azamet** ve **kibriya** sıfatları dahi kâinatı harap edip yeniden inşa ederek, muazzam bir kudret ve izzet tablosu sergileyecektir.

Üçüncüsü, dünya hayatı imtihan salonu, ahiret hayatı ise mükâfat ve mücazat yeridir. Hâliyle ikisi arasında muazzam bir değişimin yaşanması isim ve sıfatların muktezası açısından zaruridir. Bu yüzden Allah, böyle büyük bir değişimi hikmeti icabı takdir etmiş.

Aşağıya aldığımız bu konudaki muhtelif soru-cevapları inceleyebilirsiniz:

- Bir çiçekte veya insan bedeninde çalışan zerreler, her birinin ayrı görevi mi var, yoksa bir görevi bitirip başka bir görevde mi çalışıyorlar?

Bu soruya doğrudan cevap vermek yerine genel bir değerlendirme yapmak daha faydalı olacaktır:

Kur'an insanın bedeninden sathî ve tebeî bahsederken, onun yaratılış gayesinden ve maneviyatından tafsilatlı olarak bahseder. "**Biz insanın karaciğeri nasıl çalışır, oradaki mekanizma nedir?**" سوالini Kur'an'dan ve onun tefsirlerinden değil, kâinatı inceleyen fen ilimlerinden sorup öğreneceğiz. Ama insanın; kalbini, ruhunu ve duyguların nasıl tekâmül ettireceğini de Kur'an'dan ve onun tefsirlerinden talim edeceğiz.

Üstad Hazretlerin ifadesi ile "**delil müddeadan hafi**" olmamalıdır. Yani tevhidi isbat etmek için getirilen delil, izaha muhtaç olmamalıdır. Delil açık, basit ve sade olursa, herkes istifade eder, ama kapalı ve ilmî olursa, sadece ilim adamları o delilden faydalanır, ancak ekser avam insanlar ondan faydalanamaz. Burada mühim olan şey, delilin kendisi değil, delilin ispat ettiği netice ve insanların bunu anlamasıdır.

Risale-i Nur'un üslubuna dikkatle bakıldığı zaman, anlaşılması zor ince ve derin meselelere herkesin anlayacağı basit ve zahir delilleri gösterir. Ekseriyeti teşkil eden avamın seviyesine göre hitap ediyor, ehl-i ilme ise karine ile hitap ediyor. Meseleyi izah ve ispat etmek için getirilen deliller hafi olursa, faydadan ziyade zarar vermiş olur.

Mesela, kâinatta nizamın ispat edilmesi için ille de nötron ve protondan bahsetmek gerekmiyor. Güneşin her gün aynı şekilde doğması, yıldızların yerli yerinde olmaları, çiçeklerin o güzel yüzleri de eşsiz nizamını güneş gibi gösteriyor.

İnsanın ve bir çiçeğin bünyesinde çalışan zerrelerin hareket keyfiyetinden çok, onların hareketinden çıkan neticeler ve azim maslahatlar esastır. Yani o zerrenin her adımına sayısız hikmetler takılmış. Şuursuz ve iradesiz bir zerrenin bu sayısız fayda ve hikmetleri bilerek takip etmesi veya teşekkülüne mühendislik yapması mümkün değildir. Esas olan budur. Yoksa o zerrenin hareket keyfiyeti fen ilimlerinin sahasıdır.

- Cenab-ı Hakk'ın kâinata koyduğu, her şeyin kendi zararına değişmesi ve bozulması kanunu, ahiretin varlığına nasıl delildir?

Bir tohum filiz vermek için kendi nefsinin toprak altında bozar ve çürütür. Bir çekirdek meyveli bir ağaç olabilmek için, çekirdeklikten vazgeçmesi ve toprak altında çürümesi gerekiyor Aynı şekilde insan da yeniden ve ebedî olarak dirilmek için ölür ve çürür. Yani bedenimiz bir tohum gibi kabirde çürümedikçe yeniden dirilmiyor.

İşte her şeyin kendi zararına değişmesi ve bozulması, daha mükemmel bir merhale ve mertebeye geçmek içindir. Bu da ahiret hayatına işaret ediyor. Zira şu dünya hayatı gayet kararsız ve devamsız bir yerdir, bir nevi çekirdek gibidir. Ahiret ise daimî ve kararlı bir yer olup mükemmel ve daimî meyve veren bir ağaç gibidir. Öyle ise nasıl çekirdek ağaç olmak için kendi zararına bozuluyor ve çürüyor ise, dünya çekirdeğinin de ahirete inkılab etmek için kendi zararına bozulup çürümesi gerekir ki, bu da ancak **ölüm ve kıyamet** ile olacaktır.

- Kâinattaki bütün mevcudat (bitkiler ve hayvanlar) itaat halinde; insan neden asi?

Allah insanı şu kâinatın halifesi ve en mükemmel bir meyvesi olarak yaratmıştır. Halifeye layık bir şekilde hareket eden, Allah'ın emirlerini yerine getirip yasaklarından sakınanlar ebedî saadete nail olacakları gibi, tersini yapanlar da aşağıların aşağısı olan esfel-i safiline düşecek ve ebedî felakete duçar olacaklardır. Allah bütün mahlûkatı kendisine itaat ve hizmet edecek bir istidatta yaratmıştı.

Allah, insanı kendi tercihlerini yapacak bir irade ile de imtihana tabi kılmıştır. Yani insan, mahlukata efendi de olabilir, mahlukatın en aşağısına da düşebilir. Bu imkân ve kabiliyete sahip bir fitratta yaratılmıştır.

Onun için insanların bir kısmı iman ve ibadetle Allah'a itaat ederken, bir kısmı da nefis ve şeytana tabi olup, küfür ve isyan bataklığına saplanmaktadırlar.

- Kıyametten sonra bazı esmanın tecellisi nasıl olacak?

Cenab-ı Hakk'ın bütün isimlerinin daima tecellî edeceklerini düşünmek yanlış bir kanaattir. Allah'ın zatı ve sıfatları ezeli ve ebedîdir. İsimleri bu noktada farklılık arzeder. Mesela **Malikiyevmiddin** (*din gününün sahibi*) ismi sadece mahşerde tecellî edecek, mizandan sonra herkes layık olduğu mükâfat ve ceza menzillerine gittiklerinde bu ismin tecellisi de sona erecektir. Keza, cennette hastalık olmadığından **Şafi** ismi de tecellî etmeyecektir.

Bütün esma tecellilerinin birinci gayesi, Allah'ın kendi cemâl ve kemalini bizzat müşahade etmesidir. Allah zamandan münezzehe olduğundan bazı tecellilerin bir an vuku bulmaları bu birinci gaye için kâfidir.

Öte yandan, bu dünyada inşa suretiyle yaratılan varlıklarda tecellî eden birçok esma, ibda ile yaratılanlarda etmiyor. Ahiret kudret âlemi olduğundan her şey bir anda yaratılır. Çekirdeklerin açılması, inkişafı, yeryüzüne çıkması, fidan olması, yaprak, çiçek açıp meyve vermesi gibi safhalardaki esma tecellileri o kudret âlemi için söz konusu değildir.

- Üstad kâinatta çok dengelerin ve münasebetlerin bulunduğunu belirtiyor. Kıyametin kopmasının da bu münasebetlerden birinin bozulmasına bağlıyor. Bu konuda bilgi verir misiniz?

Üstad'ın bahsettiği denge ve münasebet maddi değil, manevidir. Bir yerde iman ve ibadet eden olmaz ya da çok azınlıkta kalırsa, günah ve isyanlar çoğalırsa, maddi âlemdeki intizamın da devam etmesinin bir manası kalmaz. O zaman, kıyametin kopmasına yani kadere fetva verilmiş olur. Kâinat fabrikasının çarkları başka bir âlem hesabına dönüyor. Kâinatın ve insanların yaratılış gayesi iman, ubudiyet ve şükürdür. Bu gaye tahakkuk etmez, fabrikanın meyvesi ve mahsulü olmazsa ya da azalırsa, neticesiz ve akim kalırsa, artık o fabrikanın devam etmesinin bir manası kalmaz.

Dolayısı ile maddi âlem, manevi âlemin üzerinde duruyor. Manevi âlem çöker ise, buna bağlı olarak maddi âlem de çöker. İşte Üstad'ın kastettiği muvazene ve münasebet de bu manadadır. Zaten kıyametin kopma sebebi de iman ve ibadetin yeryüzünden kalkmasıdır.

Yoksa Allah'ın, kıyameti koparması için maddi dengelerin bozulması şart değildir. Kıyametin hangi maddi sebeple meydana geleceğini hiç önemli değildir. Allah bir yıldızına yörengenden çık emrini verdi mi, bütün âlem yerle bir olur.